

Varför diktaturer måste kritiseras

Under den senaste tiden har med större styrka än vanligt tendens framträtt att avråda från och avhålla sig från kritik av den kommunistiska diktaturen. Ryssarna är nu relativt vänliga i sina uttalanden om oss, sägs det; om vi är försiktiga och vänliga i våra uttalanden om dem, bidrar vi till ett gott förhållande mellan Sverige och Ryssland och i någon mån till fred och internationell avspänning över huvud. De båda socialdemokratiska tidningarna i Stockholm söker ange tonen; de manar till stillsamhet och går i sin vilja att vara snälla så långt att de baltiska folkens böner om frihet förtiges eller rent av förhånas.

Tanken är inte ny, den framträder ständigt i den moderna pressens historia. Kritisera inte våldsregimer och diktaturer — då blir de bara värre eller i varje fall värre mot oss. Så har det många gånger sagts i fråga om kommunismen; redan före andra världskriget sades det ofta med tanke på fascismen och framför allt nazismen. Först då nazismen var besegrad ansågs det på en gång moraliskt och klokt att säga sanningen om den.

Varför är denna tendens inte blott ett hyende för anpassning och förljugenhet, utan också farlig från realistisk-politisk synpunkt? Varför måste diktaturerna, främst den kommunistiska, i dagens läge kritiseras? Det första och avgörande skälet är att denna kritik behövs som försvar för vår svenska demokrati. Att angripa kommunismen i Sverige är inte nog; den söker i stort sett, ehuru med bedrägliga medel, likaväl som andra partier att vinna röster genom att vädja till missnöjda grupper och utlova reformer och förbättringar. Den kungör inte ens öppet sitt egentliga mål, att göra Sverige till en satellitstat under Ryssland. Därför är det nödvändigt att avslöja detta mål och att avslöja den regim till vars upprättande den svenska kommunismen syftar. En ständig upplysningsverksamhet

rörande Ryssland, och med upplysning måste för en demokrat följa avsky för den ryska diktaturen, är nödvändig. Tystnad på denna punkt innebär att diktaturrörelsen inom landet privilegieras; den innebär att medan kritik riktas mot de humanitära demokratier som står oss nära, skyddar dimman de totalitära regimer som för oss måste vara förhatliga. Om på grund av påtryckningar utifrån kritiken försvagas, blir trycket allt starkare; vad som i dag anses vara korrekt blir i morgon klandervärdt, och till sist vågar pressen inte alls uttala någon kritik eller meddela några misslagliga nyheter.

andra förbyttes anfalet i vild flykt. Med en förlust av 60 man — mot fransmännen 600 — hade engelsmännen vunnit en seger som kröntes genom Quebecs kapitulation.

Segern hör till dem som omedelbart blev legend. Man publicerade berättelser och visor, målade tavlor, uppfann märkliga avskedsord från de stora döda, Wolfe och Montcalm. Vidstående bilder ger en föreställning om den romantiska utsmyckningen. Den döende Wolfe avbildas med en fana bakom sig, omgiven av en mängd officerare och en indian; fanan är fantasi, indianer fanns inte i de brittiska styrkorna, blott tre personer var närvarande, men åtskilliga andra betalade konstnären 100 pund var för att komma med på tavlan. Montcalms död är lika fantasifull; han dog i sitt hem i Quebec, inte på slagfältet, pal-

mer växer inte på Abrahams slätter.

Den ryktbaraste legenden är historien om att Wolfe omedelbart före landstigningen skulle ha citerat en strof ur Grays elegi:

*Allt skrytet av anor, höghe-
tens pomp och makt,
skönhetens glans, och gul-
dets, avbida lika
en oundviklig stund, stunden
av Intets natt:
och ärans vägar vart leda de?
Blott till graven.*

och därefter ha sagt: "Minä herrar, jag skulle hellre vilja vara författare till den dikten än erövrare av Quebec." En rad undersökningar tyder på att historien är sanningslös.

Den verkligheten har i detta fall varit underbarare än legenderna. Abrahams slätter blev det mest avgörande momentet vid Englands erövring av Kanada. Genom denna erövring blev de gamla engelska kolonierna befriade från det franska trycket och kunde göra sig oberoende gentemot England — i allians med Frankrike. Fransmännen i Kanada, som farit väl under det engelska styret och såg amerikanerna som fiender, deltog inte i upproret; tvärtom blev Kanada en tillflyktsort för "lojalister" från de amerikanska kolonierna som var motståndare till oavhängighetskampen. Och till stor del därför misslyckades amerikanernas försök att under självständighetskriget erövra Kanada.

HERBERT TINGSTEN

T m

Lika tydligt är att över huvud förstående av och känsla för demokratin måste bygga på jämförelser med dess egentliga konkurrent i samtiden, diktaturen. Att belysa och framhäva folkstyrelsens värden är möjligt endast om den totalitära statens ohyggliga tryck över människorna samtidigt klarlägges.

Redan det sagda visar att vänliga ord i den ryska pressen inte får minska vaksamheten. Diktaturens press dirigeras efter ögonblickets politiska behov och kan omställas genom en order av diktatorn. Den är inte något uttryck för en allmän opinion, utan blott för de härskandes tillfälliga strävan, eller rättare den strävan som de härskande anser lämpligt att andra tror på. För några år sedan var det vanligt i rysk press och radio att beteckna den svenska regeringen som krigshetsare och organ för amerikanska imperialister; det behövs blott ett ord från Chrustjev, och samma tongångar kommer igen. Att lita på de ryska diktatorernas löften, på deras propaganda borde vi ha vunt oss av med, sedan så många stater och folk förts till stympning och förintelse under gyllene löften och locktoner från Kreml.

I demokratin är läget ett helt annat. Här utgår folk — och i huvudsak med rätta — från att politikerna och pressen ger uttryck åt en självständig och ärlig mening. Om politiker och tid-

ningar tiger, undviker eller förskönar, påverkar det opinionen för framtiden, försvagar avskyn för och motståndet mot tyranniet. Här kan styrelsen inte omställa vare sig pressens uppträdande eller sin egen politik utan hänsyn till opinionen. Därför blir pressens ansvar ett annat. Den kan inte vara förljugget tyst eller vänlig utan att svika sitt ansvar. Endast genom att fördöma vad den anser böra fördömas, inte genom att spela diplomat på tillfälligt uppdrag, tjänar den folkstyrelsen.

D • N

15/9 1959

Lögner är på marsch Striden Hjalmarson — Undén

Hr Hjalmarson säger överdrivna, dumma och farliga saker, därför måste han näpsas och stävjas. Så förklarar regeringen, vars parti med framgång och kraft bekämpat kommunismen, så säger också, litet osäkrare, litet mer oroligt, representanter för folkpartiet och centern. Och vem skall inskrida mot den felande? Naturligtvis hr Undén, som säger så rimliga, statskloka och måttfulla ting. Vad är det då som de båda herrarna sagt? Vad är det som gör högerledaren betänklig och den socialdemokratiska utrikesministern till en god talesman för vårt land?

Låt oss stanna vid de uttalanden som påstås visa hr Hjalmarsons vådlighet och jämföra dem med hr Undéns deklamationer. Läs vad de sagt, tänk efter, och döm sedan! Till de yttranden av högerledaren som ansetts mest förgripliga är dessa två före och efter Chrustjevs återbud: "Chrustjevs besök kommer att bli ett olyckligt och förödmande propagandaspektakel där vi med ord som inte motsvarar våra känslor skall hälsa företrädaren för ett omänskligt politiskt system, krigshotets främste organisatör" (17 juli). "Om herr Chrustjev verkligen avbeställt sin skandinaviska resa därför att han känner med sig att meningarna om ett vänskapsbesök av Ungerns förtryckare och de baltiska staternas ockupant är delade, så betyder detta ett framsteg och ökad klarsyn från hans sida. Man har dock svårt att tro därpå" (21 juli).

Stanna sedan vid några av de uttalanden som hr Undén i egenskap av utrikesminister fällt inom sitt ämnesområde. Den man som några år tidigare som riksdagsman protesterat mot Rysslands ockupation av Baltikum förklarade på hösten 1945 att den "politiska mögenheten hos dessa folk" var tvivelaktig, att de hamnat "i ett fruktansvärt partiväsande" och att det därför vore bäst för dem att "acceptera det nya Ryssland och den politiska utformning som de baltiska re-